

MTA ÉLETPÁLYA MONITOR

I. A Lendület Program értékelése: szakpolitikai illeszkedésvizsgálat

Készítette: Dr. Pálinkó Éva

Szerződés szám: PD-016/2014.

Az MTA Életpálya Monitor vizsgálat koncepciója

Az MTA KIK Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztálya (TTO) felkérést kapott az MTA Életpálya Monitor vizsgálatsorozat elindítására, melynek célja az MTA által nyújtott kutatói támogatási konstrukciók (Lendület Program, MTA Posztdoktori Kutatói Program, Bolyai János Kutatási Ösztöndíj, illetve az MTA fiatal kutatói álláshelyek) vizsgálata, és a támogatásokban részesülők életpályájának nyomon követése.

Az MTA Életpálya Monitor vizsgálat koncepciója, hogy rendszeresen monitorozza:

- 1) az MTA támogatások hazai és európai uniós szakpolitikai környezetét
- 2) az MTA támogatások célrendszerét
- 3) az MTA támogatásokban részesülők életpálya-eseményeit, illetve támogatásokkal kapcsolatos percepcióit
- 4) az MTA támogatásokban részesülők tudományos teljesítményének tendenciáit és – aggregált szinten – hatását a hazai tudomány színvonalára és nemzetközi beágyazottságára

A vizsgálatok tervezett eredményei hosszú távon részletes és átfogó képet adnak az MTA által folyósított támogatásokról, azok megvalósításáról, hasznosulásáról, eredményeiről, hatásairól, így alkalmasak a támogatási konstrukciók többdimenziós értékelésére, illetve empirikusan megalapozzák azok célzott fejlesztését is.

A Lendület Program monitorozásának koncepciója

A Lendület Program 2014-es vizsgálatait az MTA Életpálya Monitor vizsgálatsorozat első elemeiként kerültek megvalósításra.

A Lendület Program értékelése hosszútávon kettős célrendszer megvalósítását jelenti: az egyik fő célkitűzés **a program megvalósításának az értékelése**, a másik **a program eredmény-, és hatásértékelése**. Ezekhez szorosan kapcsolódik részcélként, illetve az értékelések szempontrendszerének kidolgozását megalapozandó, a Lendület Program hazai szakpolitikai dokumentumok célrendszeréhez való **illeszkedésének vizsgálata**, és a támogatásban részesülők életpályájának vizsgálata.

Az ipar-akadémia együttműködés, mint a kutatói életpálya részeA program illeszkedésének, a támogatottak életpályájának részleges vizsgálata, és a programmegvalósítás értékelése már a programidőszak jelenlegi szakaszában, 2014-ben is lehetségessé vált, a program eredmény-, és hatásértékelésének lehetőségei azonban egyelőre korlátozottak. A Lendület Program 2009-es indulása óta felhalmozott tapasztalat a támogatásban részesülők, illetve a támogatást folyósító szervezet, az MTA oldalán is lehetővé teszi a *programmegvalósítás* érdemi értékelését. Az *eredmény- és hatásértékelés* érdemi megvalósításához azonban a Monitor későbbi szakaszaiban felhalmozódó adatokra van szükség, jelen helyzetben egy előzetes, szűkebb érvényességi körű elemzés valósulhat meg.

A programmegvalósítás értékelése

A programmegvalósítás értékelésének szempontrendszere három alappilléren nyugszik. Egyik a program elindításakor érvényes, illetve a kurrens hazai és EU-s fejlesztési, tudomány-, és K+F szakpolitikai stratégiai dokumentumok vonatkozó célrendszere. Az értékelés részben az e dokumentu-

mok elemzése során feltárt, a Lendület programmal kapcsolatban relevánsnak tekinthető fő célkitűzések, szempontok mentén zajlik. Az értékelés következő pillérét a Lendület program dokumentációjából és hivatalos kommunikációs anyagaiból (pályázati kiírások, hivatalos közlemények) kirajzolódó célrendszer jelenti. A harmadik pillért az MTA KIK TTO korábbi életpálya kutatásainak tapasztalatai alapján kirajzolódó szempontok adják.

A programmegvalósítás értékelése e pilléreknek megfelelően egyrészt a programmegvalósítás szakpolitikai dokumentumok célrendszeréhez való illeszkedésének, másrészt a belső programcélok megvalósulásának vizsgálatát, harmadrészt pedig a programmegvalósításnak az érintettek körében folytatott – saját szempontjaik, illetve a szakpolitikai célkitűzések mentén való – szubjektív értékelését jelenti.

Már az értékelés jelenlegi szakaszában is olyan jelentés kidolgozása volt a szándék, mely a fenti célok megvalósításához szükséges elemzéseken, megállapításokon túl a következő programidőszakra vonatkozóan programszintű, jól operacionalizálható javaslatok megfogalmazására is módot ad.

A program eredmény-, és hatásértékelése

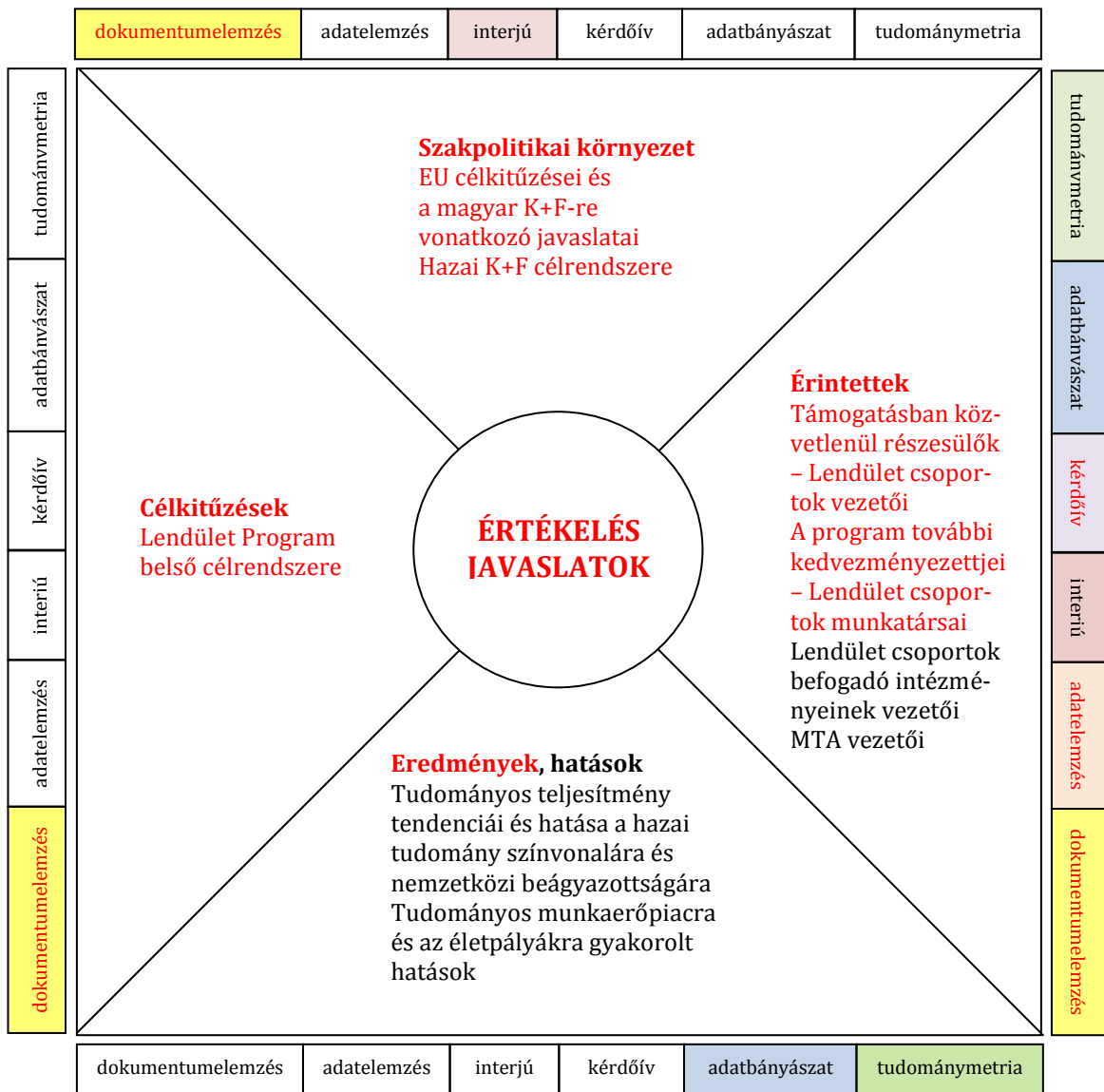
A program eredmény- és hatásértékelése hosszú távon válik érdemben megvalósíthatóvá. A vizsgálat alappilléret ebben az esetben az MTMT és a WoS adatain végzett tudományometriai elemzések jelentik, de az érintettek körében zajló adatfelvételeken nyugvó kutatások is szolgáltatnak érdemi információkat az eredmény- és hatásértékeléshez.

A tudományometriai elemzésekkel a programnak a csoportvezető kutatók egyéni tudományos teljesítményére, illetve a hazai tudomány nemzetközi beágyazottságára gyakorolt hatása (tudományos kapcsolatrendszer, járulékos támogatási struktúrák) válik vizsgálhatóvá.

Az adatfelvételek segítségével pedig a programnak a tudományos munkaerőpiacon közvetlenül megjelenő eredményei (pl. hozzájárulás a tudományos utánpótlás biztosításához: a csoportok működésébe bevont PhD hallgatók száma), illetve a támogatásban részesülők, és a csoportokban dolgozó beosztott kutatók életpályájára tett közvetlen, és közvetett hatások (pl. külföldről haza vonzott/itthon tartott kutatók száma; motivációs hatás) kerülnek feltárára.

A Lendület program monitorozásának logikája

A Lendület Program teljes körű monitorozásának logikáját az alábbi ábra szemlélteti. Megjelennek rajta a vizsgálat elemei, az ezekhez tartozó elemzési egységek, és kutatási módszerek is. Ez utóbbiak sorából azok színezettek, melyek az adott vizsgálati elem esetén relevánsak. A vizsgálat-sorozat jelenlegi, a Lendület Programra fókuszáló első szakaszában az ábrán pirossal szedett irányokban, és módszerekkel zajlott kutatás:

1. ábra: A Lendület Program monitorozásának logikája

A vizsgálat elemei és elemenkénti adatfelvételi egységei

Ahogy az ábra mutatja, az értékelés megvalósítása *hosszú távon* a következő vizsgálati elemek, és adatfelvételi egységek bevonásával történik:

Szakpolitikai környezet

- EU-s szakpolitikai dokumentumok célrendszere – európai uniós stratégiai dokumentumok
- Hazai szakpolitikai dokumentumok célrendszere – hazai stratégiai dokumentumok

Célkitűzések

- Lendület Program belső céljai – Lendület Program dokumentumok, pályázati kiírások, a programmal kapcsolatos MTA közlemények

Érintettek

- Támogatásban közvetlenül részesülők – a Lendület csoportok vezetői
- A program további kedvezményezettjei
  - a Lendület csoportok munkatársai
  - a Lendület csoportok befogadó intézményeinek vezetői
- A támogatási konstrukció kidolgozói, odaítélői – az MTA vezetői

Eredmények, hatások

- Tudományos teljesítmény kvantitatív és strukturális mutatóinak tendenciái – A Lendület programhoz kapcsolódó tudományos publikációk program-, csoport- és csoportvezetői szintű aggregációban az MTMT és a Web of Science adatai alapján
- Tudományos munkaerő-piaci mutatók (A programmal teremtett kutatói pozíciók száma, a csoportokba bevont PhD hallgatók száma stb.)

Az értékelés módszerei

A programértékelés során a vizsgálati elem, illetve elemzési egység jellegétől, illetve a kutatási szakasz céljaitól függően, a társadalomkutatások módszereinek széles köre alkalmazásra kerül:

- **Dokumentumelemzés (szakpolitikai illeszkedés, belső célrendszer)**
- Adatelemzés
- Interjú (előzetes életpálya-interjúk)
- **Kérdőíves vizsgálat (vélemény-, és ténykutatás; életpálya-vizsgálat és programértékelés)**
- Adatbányászat
- Tudományterképezés és tudományometriai elemzés

A vizsgálat során megvalósításra kerülő kutatási szakaszok céljai az egyes módszerek alkalmazása során, a feladat jellegéből adódóan, helyenként átfedésbe kerülnek.

Az aktuális monitoring szakaszban megvalósult feladatok

A jelenlegi szakaszban a következő programelemek valósultak meg:

A Lendület Program célrendszerének illeszkedés-vizsgálata

- a szakpolitikai környezet célrendszerének vizsgálata (dokumentumelemzés)
- a Lendület Program célrendszerének vizsgálata (dokumentumelemzés)

A program megvalósításának vizsgálata

Az érintettek *szubjektív* vizsgálata (véleménykutatás)

A programmegvalósítás menetének értékelése (a megvalósítás elvi keretei, tényleges feltételei, a gyakorlati megvalósítás menete, a program erősségei/nehézségei)

- vizsgálat a Lendület csoportok vezetőinek körében
- vizsgálat a Lendület csoportok munkatársainak körében

A program részleges eredmény-, és hatásvizsgálata

Az érintettek *objektív* vizsgálata (ténykutatás, életpálya-vizsgálat)

Az életpályákra gyakorolt hatás (életpálya előzmények, promóció)

- vizsgálat a Lendület csoportok vezetőinek körében
- vizsgálat a Lendület csoportok munkatársainak körében

Az érintettek *szubjektív* vizsgálata (véleménykutatás, életpálya-vizsgálat)

Az életpályákra gyakorolt hatás (motivációs erő, életpálya orientációs hatás)

- vizsgálat a Lendület csoportok vezetőinek körében
- vizsgálat a Lendület csoportok munkatársainak körében

A Lendület Program célrendszerének illeszkedése a szakpolitikai dokumentumok célrendszeréhez

A Lendület Program Európai Unió és hazai szakpolitikai környezete

A hazai és EU-s stratégiai dokumentumokban megjelenő (Hétfa 2013), tudománypolitikai szempontból releváns, és a Lendület program céljaival (MTA KIK TTO 2014) összefüggésbe hozható célokat foglalja össze az alábbi táblázat.¹ A táblázatban pirossal kerültek kiemelésre a Lendület program elindítása előtti évben az illetékes szakminisztérium által megfogalmazott (Hargitai 2008), és az elemzésbe bevont kurrens dokumentumok többségében is megjelenő legjelentősebb tudománypolitikai célok. Feketével, vastagon szedettek a jelenlegi tervezési időszakban aktuális, de 2008-ban még nem kiemelten kezelt stratégiai célkitűzések. Dólt betűvel szedettek a Lendület program értékelése során figyelembe vehető esetleges további, a stratégiákban rendre kiemelten kezelt szempontok.

A Lendület Program szakpolitikai környezete		
A hazai és uniós stratégiákban megjelenő, a Lendület Programmal összefüggésbe hozható legfontosabb célok összefoglalása		
Humán erőforrás kibocsátása	Tudományos tudás előállítás	Gazdasági-társadalmi szereplők innovációjának támogatása
<p>Kutatói, tudományos utánpótlás megteremtése</p> <p><i>Vállalkozások igényeivel összhangban, képzett, minőségi munkaerő bővítése</i></p>	<p>Alapvetési ráfordítás, humán kapacitás volumenének növelése</p> <p>Publikációs teljesítmények javítása</p> <p>Kisszámú kiemelkedő egyetem, kutatóhely bekerülése az európai élvonalba</p> <p>Kutatási infrastruktúra erősítése</p> <p>Nemzetközi együttműködés, hálózati részvétel erősítése</p> <p><i>EU-s és egyéb nemzetközi kutatási források növelése</i></p> <p><i>Alapvetés hozzáillesztése a regionális innovációs stratégiához</i></p>	<p><i>FOI-k regionális gazdaságban betöltött szerepének erősítése (RIS3)</i></p> <p><i>Tudásháromszög (oktatás-kutatás-innováció), vállalati stratégiai partnerség erősítése, duális képzések kialakítása</i></p> <p><i>K+F infrastruktúrához való vállalati hozzáférés javítása</i></p>

¹ A táblázat alapját a *Stratégiai irányok meghatározása, javaslat a tudománypolitikai stratégiára* című, a HÉTFA Kutatóintézet által 2013-ban készített tudománypolitikai dokumentumelemzés táblái, és a Lendület pályázatra vonatkozó, az MTA KIK TTO-n 2014-ben készült dokumentumelemzés megállapításai képezik.

A Lendület Program célrendszere

A Lendület Program célrendszerét, a 2009-2014 közötti pályázati felhívások, valamint az MTA közleményei alapján, a szakpolitikai dokumentumok célrendszer-kategóriáinak megfelelő szerkezetben, az alábbi táblázat foglalja össze. A táblázatban pirossal kiemelten olvashatók a programnak azok a célkitűzései, melyek teljes egészében összhangban vannak a szakpolitikai környezet célrendszerével. A feketével szedettek a Lendület Program további, a hazai, és EU-s stratégiai dokumentumokban meghatározott célokhoz nem köthető, egyedi célkitűzéseit mutatják.

A Lendület Program célrendszere	
A Lendület Program pályázati felhívásaiban, illetve a vonatkozó MTA dokumentumokban és közleményekben megjelenő célok összefoglalása	
Humán erőforrás	Tudományos tudás előállítása
Tudományos utánpótlás biztosítása	Önálló kutatócsoportok létrehozása
Tehetség-utánpótlást jelentő fiatal kutatók önálló kutatóvá válásának támogatása	Nemzetközileg elismert, folyamatosan kiemelkedő és növekvő teljesítményt mutató kutatók támogatása
A Lendület csoportok részt vesznek TDK és PhD hallgatók képzésében	Nemzetközi mezőnyben is tartósan kiemelkedő teljesítményű, professzori kiválóságú vezető kutatók
Kiemelkedő kutatók hazahívása/itthon tartása	További hazai, EU-s és egyéb nemzetközi kutatási források sikeres megpályázása
	Új kutatási témák, témaváltások támogatása
	Kutatóintézetek versenyképességének fokozása

Megállapítások

A táblázatból kiolvasható, hogy **a Lendület Program célkitűzéseinek szinte mindegyike összhangban van, sőt, gyakorlatilag megegyezik a jelenlegi tervezési időszakban aktuális hazai és EU-s stratégiai dokumentumokban megfogalmazott fő szakpolitikai célkitűzések jelentős részével.**

Az is látszik, hogy **minden olyan cél megjelenik a Lendület Program célrendszerében, amely a program első kiírásának idején, tehát 2009-ben aktuális hazai szakpolitikai célkitűzések között is, és a tágabb szakpolitikai környezet célkitűzései között is** megjelent.

Egyetlen dimenzió nem jelenik meg a Lendület Programban a szakpolitikai környezet célrendszerével való összevetésben: a vállalkezési szférával való kapcsolódási pontok, és a gazdasági-társadalmi szereplők innovációjának támogatása, ami azonban nem is kerülhet bele a program célrendszerébe, annak alapvető kutatásokat támogató jellege miatt.

A Lendület Program értékelési szempontrendszere

A Lendület Program értékelési szempontrendszerének operacionalizálása az előzetes vizsgálatok során feltárt releváns szempontok mentén történt. Az értékelési szempontrendszer megalapozásának két fő forrása:

- 1) a fent bemutatott szakpolitikai célrendszer illeszkedésének vizsgálata,
- 2) korábbi életpálya-vizsgálatok tapasztalatai

A vizsgálat jelenlegi szakaszában megvalósuló értékelés szempontrendszere ennek megfelelően az általános megvalósítás-értékelési kérdéseken túl, egyfelől a fent bemutatott illeszkedésvizsgálat során feltárt célok megvalósulásának vizsgálatát, másfelől azokat a kérdéseket érinti, melyek az előzetes életpálya vizsgálatok eredményei alapján ezek elérésével szoros kapcsolatban állhatnak.

Ezekon felül, bár a program eredmény- és hatásértékelésének nem ez az elsődleges módszere, már a vizsgálatnak ezen a szintjén megjelennek az eredmények és hatások feltárására irányuló szempontok is.

A szakpolitikai célrendszer vizsgálatából származó vizsgálati szempontok

A fent bemutatott illeszkedésvizsgálat során feltár szempontok a következő tematikus kérdés- és problémacsoportok vizsgálatát teszik szükségessé:

Tudományos munkaerőpiacra gyakorolt hatás

- Kutatók létszámának emelése
- Agyvisszaszívás és megtartás

Tudományos teljesítményre gyakorolt hatás

- Nemzetközi viszonylatban is jelentős kutatók támogatása
- Publikációs teljesítmények javítása
- Kutatóintézetek versenyképességének fokozása
- Pályázati potenciál növelése

Ezekon a szempontokon felül, mivel a szakpolitikai dokumentumok célkitűzéseinek jelentős része a kutatásnak a *vállalkozási szférával való direkt kapcsolatára* irányult, bár nyilvánvaló, hogy a Lendület Program esetén a kérdésfeltevés nem releváns, az esetlegesen mégis megjelenő kapcsolatok feltárására egyetlen item erejéig ez a dimenzió is megjelenik a vizsgálat kérdései között.

Az érintettekkel folytatott interjúk során feltárt vizsgálati szempontok

Az érintettek felől érkező értékelési szempontok korábbi kvalitatív kutatói életpálya vizsgálatok során kerültek feltárásra. Ezek a szempontok elsősorban az egyéni kutatói életpálya alakulásának szempontjából bírnak jelentőséggel, nem kötődnek szorosan a Lendület Programhoz, inkább a hazai tudományos szféra intézményrendszerének és működésének sajátosságaihoz – ezek a jelenségek azonban meghatározhatják a támogatást kapott Lendület csoportok sikerességét is.

Tudományos munkaerőpiaccal kapcsolatos problémák

- Megfelelő munkatársak megtalálásának kérdése
- Inspiráló szakmai környezet, motiváló kutatói közeg megléte
- Intézményi integráltság és működési folyamatok jellegzetességei
- Nemzetközi kutatócsoportok - külföldi munkatársak alkalmazásának feltételei

Életpálya-alkító tényezők

Versenyképes (megfelelő életszínvonalat biztosító) jövedelem

Teljesítmény-arányos jövedelem

Kiszámíthatóság, az életpálya tervezhetősége

Eredmények

Az alábbiakban a Lendület Program értékelésének fent bemutatott szempontrendszer – elsősorban a szakpolitikai illeszkedésvizsgálat eredményei – mentén foglaljuk össze a 2014 során lendület csoportvezetők és csoporttagok körében megvalósított kérdőíves adatfelvétel főbb eredményeit.

Vezetői összefoglaló

- 1) A Lendület Program célkitűzései jól illeszkednek** mind a program indítása idején aktuális hazai, mind a jelenlegi tervezési időszakban aktuális EU-s és magyar stratégiai dokumentumokban megfogalmazott fő szakpolitikai célkitűzésekhez.
- 2) Ennek a célrendszernek a megvalósulása az érintettek megítélése szerint és az objektív vizsgálatok szerint is nagyobb részben eredményes.** Az érintettek többsége szerint a Lendület program az alábbi szakpolitikai célok megvalósulását segíti elő – a kiemelkedő dimenziók vastagon szedettek.

Tudományos munkaerőpiacra gyakorolt hatás

Kutatók létszámának emelése

Hozzájárul az utánpótlás képzéséhez – A Lendület csoportok vonzzák a tanulni vágyókat: szinte minden csoportban tevékenykedik PhD hallgató.

Vonzóbbá teszi a kutatói pályát – A csoportvezetők 72%-a szerint egyértelműen igen, míg a csoporttagoknak csak 36%-a szerint igen. A csoporttagok többsége (60%) a „Részben igen, de ez önmagában nem elegendő” alternatívával válaszolt.

Agyvisszaszívás, és megtartás – Ebben a tekintetben a pozitív megítélés visszafogottabb volt, mint a többi szempont esetében, de a tényező egyértelműen megjelent az említések között

Tudományos teljesítményre gyakorolt hatás

Csoportvezetők hazai, és nemzetközi viszonylatban is jelentős kutatókká válásának támogatása

A kiemelkedő fiatal kutatók támogatása

Lendület csoportok nemzetközi viszonylatban is jelentős kutatócsoportokká válásának támogatása

A Lendület csoportokat befogadó kutatóintézetek versenyképességének fokozása

A hazai kutatók eredményességre törekvésének fokozása

A kutatói utánpótlás fejlesztése

A publikációs teljesítmények javítása

Pályázati potenciál növelése

- 3) A Lendület Program általános megítélése mind a csoportvezetők, mind a csoporttagok esetében egyértelműen rendkívül pozitív. Az érintettek többsége **nemzetközi szinten is kiemelkedő, vagy nagy jelentőségű támogatásként** tartja számon.

Már a Lendület Programmal kapcsolatos legelső spontán említéseknél, az általános pozitív asszociációkon túl, **megjelenik a támogatás életpályákra gyakorolt pozitív hatása is:** a „Kiszámíthatóság, életpálya, karrier”, a „Kutatómunka, munkahely”, a „Jó jövedelmi viszonyok”, a „Fiatalok támogatása”, valamint a támogatás egyik fő célja, a „Kutatók hazahívása, itthon tartása” is.

- 4) A Lendület csoportok **vonzereje** a csoportvezetők számára elsősorban a **magas színvonalú szakmai környezetnek, az előremutató, új témáknak** és az átlagosnál magasabb jövedelemnek köszönhető, míg a csoporttagok a kimagasló jövedelem helyett a szakmai előlépés lehetőségét említik a harmadik helyen.
- 5) A Lendület Programmal kapcsolatos erősségek és gyengeségek vizsgálata során az érintettek **sokkal több pozitívumot említettek, mint negatívumot:** a csoportvezetők ötven százaléka három, vagy négy pozitívumot emelt ki a támogatással kapcsolatban, harminc százalékuk pedig egyáltalán nem említett negatívumot.

A Lendület Programmal kapcsolatos **erősségekre**, pozitívumokra való rákérdezés alkalmával a többség épp azokat a szempontokat említette (spontán), melyek az előzetes vizsgálatok szerint **az életpálya alakulásának legfontosabb tényezői, azaz a kutatók pályán tartását, illetve itthon tartását erősíthetik.** Ezek a szempontok piros színnel kerültek kiemelésre az alábbi táblázatban, vastaggal szedettek a (két csoportban összesen) legmagasabb említettségű kategóriák. Az, hogy a Lendület Program magas, versenyképes jövedelmet biztosít, mind a csoportvezetők, mind a csoporttagok körében viszonylag jó ranggal szerepel: mindkét csoportban a hatodik, a csoporttagok körében ez azonban jóval alacsonyabb említési arányt jelent, mint a csoporttagok körében.

Rang	Csoportvezetők		Csoporttagok	
	Említett pozitívumok, erősségek	Említési arány (%)	Említett pozitívumok, erősségek	Említési arány (%)
1.	Jelentős összegű²	57,1	Jelentős összegű	40,4
2.	Kiszámítható, stabil, tervezhető	47,6	Szakmai fejlődés lehetősége, csapatmunka, motiváló közeg	27,7
3.	Presztízst, megbecsülést jelent	33,3	Érdemi témák, jelentős eredmények, színvonalas munka	26,6
4.	Kiválóságot támogatja	31,0	Kiszámítható, stabil, tervezhető	26,6
5.	Igények szerint rugalmasan, szabadon felhasználható	28,6	Agyelszívás ellenében hat	20,2

1. táblázat: A Lendület program erősségei

A Lendület programmal kapcsolatos **gyengeségek**, negatívumok spontán említései egy nagyon karakteresen kirajzolódó **munkaerő-piaci problémára** irányítják a figyelmet: a Lendület csoportok vezetői közül sokan számoltak be arról, hogy **nehézséget jelentett megfelelő munkatársakat találniuk a csoportokba**.

Rang	Csoportvezetők		Csoporttagok	
	Említett negatívumok, gyengeségek	Említési arány (%)	Említett negatívumok, gyengeségek	Említési arány (%)
1.	Nagy/növekvő adminisztrációs terhek, túl gyakori beszámoltatás	42,9	Nagy/növekvő adminisztrációs terhek, túl gyakori beszámoltatás	32,4
2.	Megfelelő munkatársak alkalmazásának nehézsége	34,3	Postdoc alkalmazottak fizetése a közalkalmazotti bértábla szerinti	27,0
3.	Postdoc alkalmazottak fizetése a közalkalmazotti bértábla szerinti	17,1	Támogatás lejárta utáni perspektíva hiánya	18,9
4.	Befogadó intézményi anomáliák	17,1	Alulreklámozott, nem eléggé kommunikált	10,8
5.	Külföldi kutatók alkalmazásának körülményessége	14,3	Bizonytalanság, kiszámíthatóság	10,8
			Elbírálási anomáliák, következetlenségek, bírálati szempontok áttekinthetlensége	10,8

2. táblázat: A Lendület program gyengeségei

² A kutatás-támogatásra, nem a kézhez kapott jövedelemre vonatkozik.

Ennek a jelenségnek háttérében a szakemberhiányon felül elsősorban a posztdoktorokért folytatott erős hazai és nemzetközi verseny, és az alacsony közalkalmazotti bérezés áll.

A vizsgálat során kiderült az is, hogy a **csoporttagok körében a külföldi akadémiai-egyetemi szféra valamely intézményébe való távozás a legelfogadottabb alternatíva a Lendület csoport esetleges megszűnése esetén. Csak ezt követi az önálló hazai kutatócsoport alakításának lehetősége. Fennáll tehát annak veszélye, hogy a kutatócsoportok esetleges megszűnését követően jelentős számú, jól képzett fiatal kutató hagyja el az országot, és kezd külföldi kutatói-oktatói karrierbe.**

A Lendület Program tehát, bár minden tekintetben megfelelően támogatja a szakpolitikai célok megvalósítását, további feltételek biztosítása nélkül hosszú távon nem képes teljesen kifejtetni a hazai tudományos munkaerő-piacra gyakorolt pozitív hatásait.

- 6) A program **technikai megvalósításával** kapcsolatban viszonylag kevés visszajelzés érkezett, ami azt jelzi, hogy az nagyobb zökkenőktől mentesen zajlik. Voltak kimondottan **pozitív jelzések a program háttérintézményi kezelésére vonatkozóan. Negatívumként a növekvő adminisztrációs terheken felül sokan említették a befogadó intézményekkel kapcsolatos anomáliákat, a külföldi kutatók alkalmazásának adminisztratív nehézségeit, a feltételek menet közbeni változtatás miatti bizonytalanságokat, a véglegesítések és elbírálások körüli bizonytalanságokat, azt, hogy a költségkeret nem vihető át a következő évre, illetve az utófinanszírozás késedelmét.**
- 7) **Konkrét javaslatok is megfogalmazhatók a Lendület csoportok vezetői és a csoporttagok által a program esetleges átalakítására, illetve a megvalósítás javítását hatékonyabban biztosító környezet kialakítására vonatkozóan:**

A Lendület Program konstrukciójára vonatkozó javaslatok

- Megfelelő teljesítmény esetén az **egyetemeken működő csoportok számára is legyen fenntartható a támogatás** az öt év elteltével
- A kutatócsoportokat **ne véglegesítsék öt év elteltével, hanem ciklikusan pályáztassák a kiemelkedő támogatásra** a teljesítmény megtartása érdekében
- A **költségkeret legyen átvihető** a naptári évek között.
- **A támogatás ne épüljön be a befogadó intézmény költségvetésébe, hanem azt célzottan a kutatócsoport kapja meg.**

A hazai tudományrendszer egészét érintő javaslatok

- Nem elegendő a kiemelkedő teljesítményt nyújtó csoportvezetőkre fókuszálni – a kutatócsoportokban dolgozó **beosztott kutatók számára is szükséges a versenyképes jövedelem** biztosítása.
- A befelé irányuló kutatói mobilitás, a kutatócsoportok nemzetköziesítése érdekében a **külföldi kutatók hazai befogadásának, és alkalmazhatóságának feltételrendszerén lazítani** szükséges.

A kérdőíves kutatás további részletes eredményeit lásd:

http://www.mtak.szi.iif.hu/docs/projektek/Lendulet_kerdoives_elemzes_2014_dec_SZERKESZTETT-1-1.pdf.

Felhasznált dokumentumok

A Lendület Program első pályázati kiírásának megjelenését megelőző évek hazai szakpolitikai célkitűzéseinek feltárására az elemzésbe bevont dokumentumok:

A Magyar Tudományos Akadémia beszámolója a Magyar Köztársaság Országgyűlése számára az MTA munkájáról és a magyar tudomány általános helyzetéről, 2007-2008.

Hargitai Gábor: A tudomány-, technológia-, és innováció-politika aktuális kérdései, OKM Tudomány-politikai Főosztály, 2008.

Dr. Molnár Imre: BESZÁMOLÓ a 2008-2009. évi Tét attaséi tevékenységről 2009.

Az aktuális szakpolitikai célkitűzések meghatározásához felhasznált anyag:

Csibe András – Major Klára – Mike Károly – Remete Zsuzsa – Zsár Virág (2013): Stratégiai irányok meghatározása, javaslat a tudománypolitikai stratégiára (Hétfa; Letölthető: http://hetfa.hu/wp-content/uploads/2014/02/HETFA_TAMOP721_kutatasi_zarjelentes.pdf)

A Lendület Program belső célrendszerének feltárására ez elemzésbe bevont dokumentumok és MTA közlemények listája:

Lendület Program Pályázati kiírások 2009 – 2014.

Kommunikációs közlemények a Lendület Programról az MTA honlapjáról 2009-2014 között.